

آیت الله حسن حسن زاده آملی

قرآن و قرب ربوبی

حیدر ضیعی

قرآن، خوان گسترده الهی است که هر آیه و هر ذکری از آن فقط در جهت کمال و قرب ربوبی انسان گشوده شده است. تأثیر این آیات وحی بر معرفت و آگاهی انسان و وصول او به عرش قرب ربوبی و نیز چگونگی حصول این معرفت و نیز عدم تحریف پذیری کلام الهی سؤالاتی بودند که خدمت علامه و استاد ارجمند آیت الله حسن زاده آملی مطرح نمودیم و ایشان نیز به لطف و مرحمت خویش پاسخ دادند. با هم این گفت و گو را می خوانیم.

کلیها و انک لعلی خلق عظیم. این امر برای بنده و جنابعالی شدنی است و غرض از ارسال انبیاء این است که نهالها بارآور بشوند یعنی این نفوس مستعد به کمال مطلوب خودشان و به آن مقام شامخ فعلیت انسانی برسند و اگر امروز را مغتنم نشموده ایم و به سراغ راهبران دین نرفته ایم، و خبیث را از طیب تمیز نداده ایم و به سرچشمه آب حیات نرسیده ایم، حسرتها در پیش خواهیم داشت و کارها در برزخ خیلی مشکل خواهد بود. باری انسانها را ببینید و مقام شامخ انسان را طلب کنید. شما را برای رسیدن به مقامات قرآن و نوشیدن آب حیات قرآن آفریدند. بیاید از سرچشمه ای بنوشید که شما را حیات و سعادت ابدی بدهد.

قرآن سفره رحمت رحیمیه الهیه است که فقط برای انسان گسترده شده است. طعام این سفره غذای انسان است که به ارتزاق آن متخلق به اخلاق ربوبی می گردد و متصف به صفات ملکوتی می شود و مدینه فاضله تحصیل می کند و هیچ کس از کنار این سفره بی بهره بر نمی خیزد. به حکم محکم منطق وحی غرض از ارسال رسل و انزال کتب دو اصل اصیل تعلیم و تربیت است. هوالذی بعث فی الامم رسولاً منهم یتلوا علیهم آیاته و یرکبهم و یعلمهم الكتاب و الحکمه و ان کانوا من قبل لفی ضلال مبین. تزکیه همان تأدیب و تربیت است که نفوس انسانی از رذایل اخلاق و اجتماع بشری، از فواحش اعمال تطهیر شود تا به تزکیه نفوس و تعلیم کتاب و حکمت، صاحب مدینه فاضله گردند. القرآن مادیه الله. قرآن و این دستورالعمل الهی ادب آموز و ادب کننده است، انسان را در حد انسانی اش نگاه می دارد، او را از اغواچا و انحراف حفظ می کند، نمی گذارد که به سوی دیوی و ددی برود، او را به فعلیتش و کمال انسانی اش می کشاند و می رساند. «ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم. کسی که به آداب قرآن انسانساز متادب نباشد، انسان نیست هرچند عامه هر حیوان مستوی القامه را انسان می پندارند. حضرت انسان کامل، جناب وحی، امام امیرالمؤمنین (ع) درباره چنین کسی می فرماید: فالصورة صورة انسان و القلب قلب حیوان لایعرف باب الهدی فیتبعه و لایباب العمی فیصدعنه فذلک میت الاحیاء. به قول عارف جامی:

ابتدا به امر تشکر می کنم از اینکه تشریف آوردید و ان شاء الله در احیاء معارف حقه الهیه بیش از پیش مؤید و موفق بوده باشید و انتشار نشریه قرآنی گلستان قرآن را به شما تبریک می گویم. گام نهادن در راه قرآن کار بسیار سختی است و باید تمام احوال و اوضاع و امور را مراقب باشید از تهذیب نفس گرفته تا کسب معارف و علوم الهی همه و همه حسن توفیقی است که شما را یار شده است. قرآن سفره گسترده الهی است که نصیب و قسمت کمتر کسانی می شود و توفیق الهی می خواهد به هر حال من خرسندم از اینکه یک نشریه قرآنی در کشور به فعالیت در زمینه علوم قرآنی و اخلاق می پردازد و امیدوارم که خداوند در این کار پراج و قرب شما را یاری دهد و به شما می گویم که کارتان خوب و مورد رضای الهی است اما مراقب نفس و احوال نفسیه خویش باشید و با اخلاص کار کنید. قرآن منبع آب حیات است و از اوصافی که بر خودش آورده است این است که فرموده من آب حیاتم: «بالیهاالذین آمنوا استحبوا الله و لرسوله اذا دعاکم لما یحییکم». انسان باید این آب حیات را بنوشد تا شاداب و شکوفا بوده باشد تا سعادت ابدی پیدا کند. به نوشیدن این آب حیات اسماء الله تکوینی در او پیاده می شود، خودش می شود اسماء الله. نه تنها به مفاهیم اسماء آگاهی پیدا می کند بلکه آن حقایق را می یابد، می چشد، لمس می کند، دارا می شود. ممکن است دنبال درس برویم، ادبیات بخوانیم، فقه و اصول بخوانیم، فلسفه و عرفان بخوانیم، به قرآن و روایات آشنایی پیدا کنیم، به علوم غریبه دست بیابیم و خیلی چیزها بیاموزیم و دانا بشویم اما دانایی غیر از دارایی است، یعنی این دانا شدنی به مفاهیم اسماء غیر از دارا بودن به حقایق اسماء است.

گفتن نیکو به نیکویی، نه چون کردن بود

نام حلوا بر زبان بردن، نه چون حلواستی

باید انسان حقایق اسماء را دارا شود تا به فعلیت انسانی اش برسد. انسانی که از قوه به فعلیت رسید، سعید است و انسان به سعادت رسیده متصف به اوصاف ربوبی و متخلق به اخلاق حق است. و علم آدم الاسماء

حد انسان به مذهب عامه

حیوانیست مستوی القامه

پهن ناخن برهنه تن از مو

به دو پاره سپهر به خانه و کو

هرکه را بنگرند کاین سانس

می برندش گمان که انسانست

چیست انسان، برزخی جامع

صورت خلق و حق در او واقع

قرآن مجید می فرماید ما نظام عالم و کلمات دار هستی را به میزان و قدر آفریدیم. «أنا کل شی خلقناه بقدر». هیچ اعوجاجی و انحرافی در آن راه ندارد و زیباتر از این تصورشدنی نیست. آن قلمی که عالم را بدین زیبایی نگاشت، همان قلم آدم را به نیکوترین صورت درآورده است و همان قلم نگارنده قرآن است. عالم و آدم و قرآن از یک نگاه و یک قلم اند. نه شیرین تر از عالم و رضیتر و موزونتر از آن تصورشدنی است و نه زیباتر از آدم می توانید موجودی پیدا کنید و نه محکمتر و حکیمتر از قرآن کتابی. این همه صنایع یک صنع اند و نگاشته یک قلم و همه کلمات وجودی یک مؤلفه اند:

چو قاف قدرتش دم بر قلم زد

هزاران نقش بر لوح عدم زد

این دو کتاب تدوینی و تکوینی هر دو مطابق هم اند و انسان کامل هم با هر یک از آنها مطابق است آنچنانکه عالم را و یا انسان کامل را در یک کفه ترازو و قرآن را در کفه دیگر ترازو قرار دهیم، می بینیم که سرمویی کم و زیاد ندارند. انسان کامل عالم است، انسان کامل قرآن است.

جهان انسان شد و انسان جهانی

از این پاکیزه تر نبود بیانی

نکته ای که در اینجا وجود دارد این است که سمت مقدس تعلیم و تربیت سیرت حسنه سفرای الهی است که برای تشکیل مدینه فاضله و اعتلای نفوس به فهم معارف ملکوتی و ارتقای عقول به معارج قدس ربوبی مبعوث شده اند. آنچنان که در حالات خاص خودشان در مقام دعا از خداوند سبحان ارسال معلم ربانی را برای تزکیت و تعلیم انسانها مسألت می نمودند. انسان اگر گرفتار رهن و اهریمن نشود، وفق اقتضای طلب غریزی و جبلی خود که ابد و سعادت ابدی خود را طالب است همه حرف و صنایع و تمام احوال و اطوار شوون زندگی خود را برای استكمال یعنی به فعلیت رساندن در قوه نظری و عملی انسانی خود که به منزلت دو بال برای طیران به اوج قرب ربوبی می باشند قرار می دهد و سپس به تکمیل دیگران یعنی به فعلیت رساندن همان دو قوه انسانی آنان می کوشد. خداوند سبحان در قرآن کریم این دو اصل را که استكمال و تکمیل است، سرمایه سعادت و وظیفه انسان معرفی کرده است و سوره مبارکه عصر را به این دو اصل اختصاص داده است.

در پاسخ سؤال شما باید عرض کنم که از دلایل محکمی که

دلها به آن آرامش می یابد و بر یقینش می افزاید این است که خدای تعالی نگهداری کتاب خودش را ضمانت کرده و برتری و اعتلای آن را بر فراز اعصار خود عهده دار شده و اتمام نورش را نوید داده و چه کسی از خدا در این مورد راستگوتر است؟ قرآن را در این مورد می خوانیم که خدای تبارک و تعالی فرموده: «أنا نحن الذکر و انا له لحافظون». که در این آیه چند تأکید به کار رفته است: اول جمله اسمیه است و دوم چهار ضمیر در آن است که همه به خداوند برمی گردند و سوم تکرار «ان» و تأکید ثقلیه و چهارم در آمدن لام تأکید در خبر «ان» دوم و پنجم اسمیه بودن خبر هر دو در «ان» و در آخر، تقدیم مجرور بر

آیت الله حسن زاده آملی
در بازدید از نمایشگاه ویژه
حضرت امیرالمومنین علی (ع)
در سیزدهمین نمایشگاه
بین المللی کتاب تهران

متعلقش و مراد از «الذکر» در اینجا قرآن کریم است و لام عهد ذکری است و به اضافه آن که قرآن خود معجزه جاویدانی است از پیامبر خدا(ص) و بلکه در واقع هر سوره از آن به تنهایی معجزه است. بنابراین قرآن ۱۱۴ معجزه محسوب می‌شود و پروردگار آن را جهت راهنمایی همه بندگانش تا روز قیامت فرو فرستاده. پس چگونه آن را از تحریف دشمنان ننگه نمی‌دارد و در این باره شیخ الطائفه امامیه ابوجعفر طوسی که در سال ۴۶۰ هجری از دنیا رفته، در ابتدای تفسیرش «التبیان» گفته است. بدان که قرآن معجزه بزرگی است بر راستگویی پیغمبر(ص) بلکه از بزرگترین معجزات می‌باشد و اما سخن در زیاد کردن و کاستن از آن، از چیزهایی است که در خور آن نیست زیرا زیاد شدن در آن را همه مسلمین اجماع دارند بر بطلانش و کم شدن از آن را هم ظاهر از عقاید مسلمین خلاف آن است و آن به عقیده درست از مذهب ما مناسب‌تر است و لذا باید گفت که:

- ۱- آمیخته کردن سوره‌ها از آیات و ترتیب سوره‌ها نیز به دستور پیغمبر(ص) انجام گرفته است.
- ۲- بسم‌الله الرحمن الرحیم. جز سوره توبه با همه سوره‌های دیگر نازل شده است.
- ۳- بسم‌الله الرحمن الرحیم. جزء هر سوره و یک آیه از آیات آنها می‌باشد چنانکه جزئی از سوره نمل است.
- ۴- قرآنی که میان دو جلد نوشته شده است همان است که خداوند بر

آخرین پیامبر خود فرو فرستاده و یک حرف در آن افزوده نشده و چیزی هم از آن کاسته نشده.

۵- عثمان قرآن را تحریف نکرده و چیزی از آن برداشته و در آن چیزی هم نیفزوده، بلکه هدفش از آن کار جمع کردن مردم بر یک قرائت بود و مبادا گمان ببری که مصحف صحیح را سوزانده؛ پناه به خدا و مصحف باطل و تحریف گردیده و تغییر داده شده را به جای آن گذاشته و اینکه اعتراض سیدمرتضی و دیگران بر عثمان فقط از این جهت است که او قرائت‌های دیگر را منع کرده، نه از جهت این است که او مصحف صحیح را سوزانده و کلام‌الله مجید را تبدیل کرده.

۶- قرائت‌های هفتگانه متواتر است و خواندن قرآن به غیر آنها از قرائت‌های مشواز جایز نیست.

۷- شیوه خط قرآن سماعی - کلماتی که شنیده شده و دیگران هم استعمال کنند لکن بر آنها مقیاس نتوان کرد - است و به قواعد علم نحو و رسم‌الخط رایج سنجیده نمی‌شود پس واجب است رسم‌الخط قرآن بر طبق آنچه مطابق نوشته اولیه نسخه‌برداری شده باقی بماند.

۸- هر که تحریف قرآن را به امامیه نسبت دهد دروغ‌پرداز است و گفتارش حقیقت ندارد.

۹- قطعاً خداوند نگهدار کتاب خود هست و فروغ جاودانه‌اش را به کمال می‌رساند و چه عالی و خوب و شیرین سروده است عارف رومی که در دفتر سوم مثنوی گفته است:

مصطفی را وعده کرد الطاف حق

گر بمیری تو نمیرد این سیق

من کتاب و معجزت را حافظم

بیش و کم کن را ز قرآن مانعم

من تو را اندر دو عالم رافعم

طاغیان را از حدیث دافعم

کس نتاند بیش و کم کردن در او

تو، به از من، حافظی دیگر مجو

رونقت را روز روزافزون کنم

نام تو بر زر و بر نقره زخم

منبر و محراب سازم بهر تو

در محبت قهر من شد قهر تو

نام تو از ترس پنهان میگویند

چون نماز آرند پنهان می‌شوند

خفیه می‌گویند نامت را اکنون

خفیه هم بانگ نماز ای ذو فنون

از هراس و ترس کفار لعین

دینت پنهان می‌شود زیرزمین

من مناره پرکنم آفاق را

کور گردانم دو چشم عاق را

چاکرانت شهرها گیرند و جاه

دین تو گیرد ز ماهی تا به ماه

تا قیامت باقیش دریم ما

تو مترس از نسخ دین ای مصطفی

ای رسول ما تو جادو نیستی

صادقی هم خرقة موسیستی

هست قرآن مر تو را همچون عصا

کفرها را درکشد چون ازدها

گر جهان فرعون گیرد شرق و غرب

سرنگون آید خدا را گاه حرب

تو اگر در زیر خاکی خفته‌ای

چون عصایش دان تو آنچ گفته‌ای

گرچه باشی خفته تو در زیر خاک

چون عصا آگه بود آن گفت پاک

قاصدان را بر عصایش دست نی

تو بخسب ای شه مبارک خفتنی

تن بخفته نور تو بر آسمان

بهر پیکار تو زه کرده کمان

فلسفی و آنچ پوزش می‌کند

قوس نورت تیر دوزش می‌کند

چونکه چوپان خفت گرگ ایمن شود

چونکه خفت آن جهد او ساکن شود

لیک حیوانی که چوپانش خداست

گرگ را آنجا امید و ره کجاست

ترجمه موسوی گرمارودی از قرآن کریم

علی موسوی گرمارودی ششمین همایون در حال ترجمه قرآن کریم است. وی که اکنون رابزن فرهنگی ایران در تاجیکستان است، در گفت و گویی با خبرنگار گلستان قرآن اظهار داشت: از مهرماه سال گذشته ترجمه قرآنی را آغاز کردم و اکنون تا آخر جرم هفتم را به پایان رسانده‌ام و به احتمال زیاد ترجمه کامل در سال آینده منتشر خواهد شد.

گرمارودی هدف خود از ارائه ترجمه جدید قرآن را به دست‌دادن ترجمه‌ای با نثر معیار امروزی بیان کرد و گفت: سعی کردم تا ترجمه خیلی ادبی نباشد یعنی صنایع ادبی در آن به کار گرفته نشود و در عین حال از زبان عامیانه مردم هم بالاتر باشد. ویراستاری این اثر بر عهده بهاءالدین خرمشاهی است.

۵ میلیون دانش‌آموز دختر و پسر در مسابقات اسماعیل شرکت کردند

مرحله کشوری هفدهمین دوره مسابقات قرآن و نهج البلاغه دانش‌آموزان برگزار شد. آیت‌الله امینی در مراسم آغاز به کار مسابقات قرآنی دانش‌آموزان، اگر احکام قرآن آنگونه که هست پیاده شود جامعه‌ی موفق خواهیم داشت.

مرحله کشوری هفدهمین دوره مسابقات فرهنگی-هنری دانش‌آموزان ویژه قرآن و نهج البلاغه با شرکت ۷۵۰ دانش‌آموز پسر دوره راهنمایی و دبیرستان از تاریخ ۲۵ تا ۲۸ تیرماه سال جاری در مجتمع فرهنگی-تربیتی اراک برگزار شد.

به گزارش خبرنگار ما در این دوره از مسابقات که با شرکت حدود ۵ میلیون دانش‌آموز پسر و دختر از نقاط مختلف کشور برگزار شد، دانش‌آموزان علاقه‌مند در رشته‌های قرائت، حفظ و مفاهیم قرآنی و نهج البلاغه با هم به رقابت پرداختند.

مسابقات مزبور در سه مرحله منطقه‌ای، استانی و کشوری برگزار شد که در نهایت ۱۴۵ دانش‌آموز دختر و پسر به مرحله کشوری راه یافتند.

براساس این گزارش در مرحله کشوری این مسابقات که طی حدود دو هفته متوالی به تفکیک برای دختران و پسران دانش‌آموز برپا می‌شود، برترین دانش‌آموزان قاری، حافظ و مسلط به مفاهیم قرآنی و نهج البلاغه انتخاب و معرفی می‌شوند.

به گزارش روابط عمومی معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش هفدهمین دوره مسابقات فرهنگی-هنری دانش‌آموزان پسر (ویژه قرآن و نهج البلاغه) طی مراسمی با پیام وزیر آموزش و پرورش و سخنرانی آیت‌الله امینی، نایب رئیس مجلس خبرگان برگزار شد.

در این مراسم آیت‌الله امینی از جوانان به عنوان مظلوم‌ترین قشر جامعه یاد کرد و گفت: قرآن حقیقت و راهی است برای پیمودن انسانها به سمت خدای متعال و من سعادت شما جوانان را در پیروی از قرآن می‌دانم زیرا اگر احکام قرآن آن گونه که هست پیاده شود، جامعه‌ای موفق خواهیم داشت.